

merev közönynek, melylyel megyéink közönsége általában viseltetik ez iskola iránt, dacára az előítéleteknek, melyekkel a közvélemény részéről az iskola találkozik, napról-napra, évről-évre bizonyos fokozatos fejlődés vehető észre, mely a népoktatás barátait annál kellemesebben lepi meg, minél több okunk van a felső népiskolai intézmény élet-revalóságában kételkedni.

Ezen intézet tanítói kara, hivatásának tisztá tudatában folyvást halad előre. A tárgyak tanításánál a szakrendszer mellett is jókora egyetüti ség vehető észre, a mi mindenesetre figyelemre méltó jelenség.

A praktikumokra, a mint látszik, kiváló súlyt fektettek s az elméleti ismeretek szép arányban állanak a gyakorlati élet szükségleteivel. Egyszóval ezen tanintézet még csak most jutott el a fejlődés stadiumához s csak ezután lehet még szólnunk eredményekről.

Megfoghatatlan azonban előttünk, hogy maga a kormány ez iskola zanszerekkel való ellátására oly kevés gondot fordít. Talán annak tulajdonit hatjuk ezt, hogy épen a legújabb időkben kezdetek illetékes körökben is ezen intézetnek polgári iskoláivá leendő átalakítása felől gondolkozni s így felesleges költségeket nem akar az állam magának okozni. Addig is, míg e tárgyhöz hozzá szólnánk, röviden csak annyit jegyzünk meg, hogy Háromszék megye viszonyait tekintve, legnagyobb félrelépés volna egy célszerű s gazdaközönségünk igényeinek teljesen megfelelő felső népiskolai egy bizonylatlan irányu polgári iskolával felcserélni.

Visszatérve az intézet szépen lefolyt közzvisgálataira, örömmel konstatáljuk, hogy a kedden d. u. megtartott zárünnepély után a nem nagy számú közönség teljes meglepéssel távozott el.

Ha egy egy tantárgy kezelése s a felmutatott eredmény némi kívánni valót hagyott is fenn, ennek okát semmiesetre nem szabad a tanítói kar lelkiismeretes szorgalmában keresnünk. Az idő le fogja csiszolni a még most itt-ott mutatkozó darabosságot s több részvétel a közönség részéről nagyobb pártolással a felsőbb köröktől, megismosodik az intézet, csak várni kell rá és indokolatlan kétségbeesésében nem kívánja senki olyan tanintézetet változtatni át, mely mindenek beillenék Háromszéken, csak a tulajdonképeni gazdaközönség igényeit képviselő iskolának nem.

Dicsérettel emlékszünk meg végre a művészi tárgyak közül a rajz, írás és tornászati tanításáról is.

— J.

VIDÉKI ÉLET

L. a, 1879. június 21.

Tisztelt szerkesztő ur!

Az árkosi unitárius egyházközségben június 18-án a háromszéki unitárius egyházközség közgyűlést tartott, melynek tárgyait képezte több egyházi és nevelésügyi.

Az ülés megkezdését ünnepélyes templomozás előzte meg, melyben tekintélyes szép számú hallgatóság előtt a körispataki lelkész és énekvézér teljesíték az egyházi funkciót. Ki kell emelnem azt, hogy a hol ilyen két egymáshoz illő belső ember vezet az isteni tiszteletet, ott a hallgatóság lelki élvezetet talál. Török Sándor fiatal körispataki lelkész barátunk a bibliai hitregeiben oly nagy szerepet játszó Jákóbnak az ismeretlen férfival való küzdelméről szépen találó hasonlatot hozott ki az azon és a jelenkori istenívne keresése módjáról; kifejtette csinos beszédében azt, hogy a Jákób küzdelme az érteleme az istenség eszméjével való küzdelmét jelenti. A jelenkor hasonló eszmékkel tépelődik és ott van a hol Jákób volt az eredményes; mert ő minden éjszát megfeszítvén azt kiáltá: „addig nem ereszték el, míg meg nem mondom nekem a te nevedet.” És az ismeretlen a helyett, hogy felelt volna Jákóbnak feltett kérdésére, megszólalt őt. Az isten ma sem jelenti ki az ő nevét, hanem annál drágábbal ajándékozott meg bennünket: az erkölcsi felvilágosodással.

Szónok beszéde elvégzése után az egyházközség elnöke esperes tiszt. Kiss Mihály ur alkalmi csinos beszéddel üdvözli a közgyűlés tagjait és az egész hallgatóságot, felhíván az ügyek tárgyalására jelölt inspektor curátor tek. Szentiványi József és consistor tek. Veres György urakat, a gyűlést megnyitottnak jelenti.

Ezután a lelkési lakban a tanácskozás megkezdődött, s az iskola vizsgálatokról relatiók adatok elő. Ezen tárgyra vonatkozólag indítvány tétet, hogy a régi gyakorlatban levő vizsgálatok módozatának a jelenkor kívánalmainak megfelelőleg a vizsgák figyelemmel kísérésére küldessék szakbiztos ki, a ki aztán az észlelt haladás vagy hanyatlásról a közszertan alkalmazásának alakai és lényegi körülírásával tegyen véleményes jelentést. Ezen véleményből egy választandó tanügyi referens készítsen tanügyi referátát a közgyűlés elébe. Ez egyhangulag el is fogadtatott.

A többi tárgyakról melyek a közönséget ez uttal annyira nem is érdeklik az idő rövidsége miatt nem írhatok.

Az ülés bezárása után következett a szokások közbéd, melynél a humoros és humortalan pohárköszöntések nem hiányoztak, ő felsége a király

személyétől lefelé minden érdemest illőleg méltatva.

Egy a többi közül.

Még egy pár szó a zágoni dalestélyről.

A „Nemere“ ez évi 47. számában az orbai-széki tanító testület által, a szegedi és szegedvidéki árvizkárosult tanítók felségelésére hirdettet s f. hó 15-én Zágomban megtartott dalestélyen én is szerencsés voltam jelen lehetni, s ott egy szomorú tapasztalatra jutottam. Ugyanis: dacára annak, hogy a dalestélyre szóló meghívó az „orbaiszéki tanítótestület“ nevében hangzott, e kis kör kevés számú tanfőria közül még kevesebb szám jelent meg. Mi legyen ennek oka? nem foghattam fel; míg tudakozódásomra némi felvilágosítást nyertem a dolog miben létezől. E jótékony célú előadás eszméje a Barátoson tartott tavaszi közgyűlésen pendített meg általános helyesléssel találkozott. Ugyanakkor a dalestély megtartásának helyét és programját megállapító értekezlet tartása helyéül Kovászna jelöltet ki. Az értekezlet megtartván, a dalestély helyének megállapítása vitára szolgáltatott alkalmat: vajjon Kovásznán, mint központban, vagy egybeült tartassék e meg? Az értekezlet sajnálattal észlelvén azt, hogy a dalestélynek, Kovásznán vagy Zágomban tartása közt 20 frt költség különbség mutatkozik, szavazat többséggel Zágont jelölték ki a dalestély tartása helyéül. A dalestélyen jelen voltak és közreműködtek: Zágón, Barátos, Papolc és Páke községek tanítói szám szerint 12. Hát Kovászna, Zabolca stb. községek tanítói számszerint 17-en hol késtek az éji homályban? Igaz ugyan, hogy némi községek iskolájok zár-vizsgájt ép a dalestély napjára tették (nem tudom szándékosan-e?); de még ezen ok sem menti fel azon községek tanítóit a megjelenési kötelezettség alól, miután tudomásom szerint bárhol is a vizsgák délutáni 6 órákor végződni szoktak; a dalestély pedig a meghívó értelmében 8 órákor ugyan, de még 4 óra-ig tart kezdődött. Ha még ily nemes ügy támogatásáért tartózkodnak azok, kiknek a nép vezéréül kell magokat tekinteni hivatásuknál fogva, mit várhatnak akkor az alanti néptömegetől? Vajha ne testesülne azon sejtlem, hogy ily kis körben is a vissza vonás, pártoskodás magva hintetik el. Mindannak dacára, hogy az orbai-széki tanító testület ilyen kevés számban volt jelen, a dalestély a megállapított program szerint a jelen volt tanító urak lelkes közreműködése folytán, egy szinten anyagi tekintetben, főleg Zágón lelkes lakosságának támogatása következtében elég fényesen sikerült. Tiszta jövedelem 42 forint.

Egy jelen volt.

CSARNOK.

Adomák József főhercegről.

A hol csak a népszerű főherceg megfordul, a történetké egész serege támad utána. Ujabbán ő fensége marosvásárhelyi időzése alkalmából a „Temesi Lapok“ban is több jellemző adomát olvastunk róla. Midőn a főherceg váratlanul megérkezett a táborkba, itt javában egy diadaliv föállításán dolgoztak. A vezénylő alezredek is ezen fázisozott. Egyszerre csak rá üt valaki vállára hátulról:

— Jó reggelt, alezredek ur!

— Jó reggelt, — viszonzá a tiszt, s mire megfordul, testestől lelkezőlt József főherceg állt előtte.

— Ah, fensége. Váratlan szerencse; délutánra volt jelevez, most készíjtük a...

— Hiszen azért jöttem ily korán, hogy én itt segítsek, — szóltott ő fensége.

Ezzel vége volt minden illúzióknak. A bakák elbámultak, s a várva várt vendég már messze járt a táborkban, mire lélekzethez jutottak: Éljen József főherceg, éljen! A távoli hegyek számszorosán viszhangozták: éljen! éljen!

Másnap hadgyakorlat volt. Elindulás előtt szemlélt tartott ő fensége a csapatok felett. Minden embert személyre vett, s viszont mindenki erősen megbénította a főparancsokat. Egy baka odavág bajtársának:

— Hej, Jancsi, de „dufla“ egy ember ez a főherceg.

— Bion, csak dufla az, hallod.

A székely, midőn valamit nagyon dicsér, a dufla szót használja. — A gyakorlatoknál mindkét fél makacsan tartá magát, mert József főherceg szeme látta. Utóljára annyira komoly lett a játék, hogy fele se volt réfa. Oly gyorsan rohant a két fél egymásra, hogy le kellett fuvatni, nehogy emberhalál történjék. Ő fensége nádpálcaja is fúngált néhányank jót szózt a háttára „emlékül.“ Ebedkor Bunkó zenekara játszott. A főherceg és a tisztikar hallgatták a zenét. Nehány bakát odaédesgettek a kellemes hangok, de nem mertek közel menni, csak a sáncan kívül somfordáltak jobbra-balra. — Egyszerre csak meglátja őket a főherceg és oda kiált: A bakáknak is szabad ide jönni. — A bakáknak se kellett több, szétzaladtak a táborkba nagy zajjal, hogy József főherceg azt izente, miképp minden táncos legény a talpán legyen. Ekkor va-

lamennyi táncos lett. Egy honvéd a vállaira vett egy másikat s úgy táncolt; a főherceg egy pár forintot adott neki. Ember ember hátán volt: egy cigány bármint igyekezett bejutni a közbé. sehogys sem tudta kitalálni a módját. Egyszer elkialtja magát:

— Eljen József főherceg:

Riadalmas „éljen“ viszhangozott. Ekkor a nagy mozgás közben sikerült a többiek lábái között becsuszni. Megállott a főherceg előtt mint egy pecek s előadta, hogy ő táncolai akar egyet, de nem ám a talpán mint a többiek hanem fején. Bunkó ráhuzta s az ő kedvés atyafija már a fején szaporázta a „csürdöngölőt“. Kapott néhány forintot és lön a cigány öröme. A nagy erőlködésben orra vére eleredt, észre se vette; a többiek figyelmeztették rá.

Este a táborkban mindenfelé szakadt a dal. A hány vidék, valamennyi nótája gyeprre kerül. A hu szárok rákezdettek: „Kossuth Lajos azt izente.“ Egy buzgó tiszt el akarta őket csitítani, a főherceg hozzászól:

— Soh'se bántsa. Szép nóta az.

A táborzás alatt 1876 ban elveszítette makra pipaszárát. Egy huszár megtalálta, de nem gyantította, hogy ki lehetett annak gazdája. Egy tiszt magvásárolta a huszártól a szárát, de baj volt azért mert valamennyi tiszt jogot formált a szárhoz. Végre abban egyeztek meg, hogy elárverezik egymás között. Így jutott a becses emlék Szabo alezredek birtokába.

KÜLÖNFELÉK

— A király Erdélyben. Ez év augusztus havában Maros-Vásárhelyen nagy hadgyakorlatokat fognak tartani, mely alkalmal mint hírlík a király is leutazik néhány-napra Maros Vásárhelyre. A második honvédyakorlat, melyre Erdély alsó részéből hívják be a honvédeket, szintén ez időtájrta esik s azon József főherceg is jelen lesz.

— Királyunk mint bákabíró. Az Anglia és Nikaragua között már régebben fenforgó vitás kérdésben, mint mi is említettük, az eldöntésre mindkét hatalom Ferenc Józsefet kérte föl. Ő felsége kinyilatkozotta, hogy az eldöntést e kérdésben elváltája s mint „P. L.“-nak távirják, Andrassy Gyula gróf indítványára a két legfelsőbb törvényészek elsőként Majláth György országbíró s Schmerling lovagot, továbbá a volt miniszter dr. Ungert bizta meg az ügyről való jelentéssel.

— Báró Kemény Gábor földmívelésipar és kereskedelmi miniszter ur jövő hó 3. vagy 4-ik napján meglátogatja városunkat. Ez alkalommal különös figyelmre tárgyalni tűzte ki a kézdí-vásárhelyi bñripar megsemlélését. Tehát mégis csak mozognok kell a kézdívasárhelyieknek, bár mennyire nem szeretik is az észle „mozgalmakat.“

— A székely művelődési egyet háromszék megyei választmányához leiratot küldött közelebből melyben egy székely tanuló ifjnak a váci kósráfonó intézetben leendő kiképeztetését díjmentesen ígérte meg. A választmánya három felsőpiskola gondnokságához megküldte a pályázati felhívást. A határidőig beadott két pályázat az egyik Baróthról, a másik K. Vásárhelyről. Mig az első folyamodványát okmányokkal kellően felszerelve adta be, addig Bardoc Pál részére K. Vásárhelyről egy hiányosan szerkesztett jegyzőkönyvi kivonat küldtetett be csak, a mely gondatlan eljárás azt eredményezte, hogy az utóbbi folyamodványa nem vétehető tekintetbe. Miután folyamodva több nem volt a választmány Csiki János miklósvári születésű baróthi fels. népisk. tanuló hozta ajánlatba a nevezott kósráfonó intézetbe leendő kiküldésére.

— A nagyvásárnak, úgy látszik, kedvez az idő; ezuttal talán elmúlik eső nélkül. A mai baromvászár meglehetősen fogalmas volt s különösen a vevők számára előnyösnek mutatkozott.

— Miért halt meg Napoleon herceg. A Magyar Állam megdöbbenőt világot derít ma az ifju Napoleon tragicus sorsára s meggyőző bizonyossággal rámutat azon tényre, mely okál szolgált a szerencsétlen fiatal ember szomorú sorsának. Ajánljuk is mindenkinek, a ki nem akar a zuluk által elveszni hogy óvakodjék a hercegével hasonló bünbelen leledzeni mert a gyászos vég kimaradhatatlan. „Ez a traxikus herceg, úgy mond a kedves lap, 1877-iki októberben édes anyjával együtt Olaszországba utazott, nagynehezen audientiait nyertek a dicso IX. Piusnál, ki mint keresztatyja is, komoly intellekkel bocsátotta el őket. Napoleon herceg azonban a helyett, hogy a nagy pápa intelmeit követte el, megtette azt, a mit 1831-ben atya tett: felavattatta magát szabadkőművesnek. A katolikus sajtó európaszerte az-n kívánatnak adott kifejezés, hogy Napoleon herceg ha nem lépett be az olasz páholyokba hazudtolja még a róla közölt híreket. Sohasem hazutolta meg. zdes anyja sem gondoskodott, hogy az ily cáfolat a katolikus franciák megnyugtatóására közzétetésék. (Ebből különben az is következik, hogy a mely asszonyaságnak a menyé magtalan, ne engedje fiát szabad kőművessé lenni, akkor bizonyosan meg fogja látni filios filiorum suorum.)

— Hadi sí Lója megsgzőkött Szerajevoból a mi, mint onét jelentik, a rációk és bos-

*) Tárgyalás miatt késett.